

Sociala skillnader i hälsorelaterad icke-sysselsättning och fattigdom bland gruppen med kronisk sjukdom

Johanna Falk

Folkhälsovetare, Institutionen för Folkhälsovetenskap, Karolinska Institutet, Stockholm.
E-post: johanna.falk@ki.se.

Syftet med avhandlingen var att öka kunskapen om sociala skillnader i sysselsättnings- och inkomstkonsekvenser bland personer med kronisk sjukdom. Studierna analyserade europeisk surveydata samt registerdata från Stockholms län från det första decenniet av 2000-talet.

Studie I var en tvärsnittsstudie och jämförde förekomsten av relativ fattigdom bland personer med långvarig begränsande sjukdom (LLSI), med respektive utan sysselsättning, och friska personer med sysselsättning i Sverige, Danmark och Storbritannien åren 2005 och 2010. Studien visade högre sannolikhet för relativ fattigdom bland icke-sysselsatta personer med LLSI jämfört med övriga grupper. Skillnaderna var störst i Storbritannien. I Sverige fördubblades förekomsten av relativ fattigdom avsevärt bland icke-sysselsatta personer med LLSI över tid, främst bland män.

Studie II och III var femåriga uppföljningsstudier som analyserade sysselsättningskonsekvenser av sjukdom i rörelseorganen år 2001 respektive depressions- och ångestsjukdom år 2005. Enbart personer med sysselsättning innan sjukdomsdiagnos ingick. Bland personer med sjukdom i rörelseorganen sjönk andelen sysselsatta mer än i den övriga befolkningen, särskilt bland kvinnor med kort utbildning. Kortare utbildning och att vara utrikesfödd ökade sannolikheten för icke-sysselsättning respektive sjukersättning. Bland personer med depressions- och ångestsjukdom förlorade en större andel sysselsättningen jämfört med den övriga befolkningen, och en större andel bland

kvinnorna återfick inte sysselsättning. En högre sannolikhet att förlora sysselsättningen återfanns bland män med lägre inkomster, utrikesfödda män samt bland kvinnor med kortare utbildning. Kort utbildning bland kvinnor ökade sannolikheten för att inte återfå sysselsättning.

Studie IV var en uppföljningsstudie som jämförde sysselsättnings- och inkomstförhållanden vid studiens början och över fyra till fem år bland personer med icke-aktiv psykos år 2005/06 och övriga befolkningen. Negativa sysselsättnings- och inkomstförhållanden återfanns redan året innan diagnosen gavs, och andelen icke-sysselsatta var fortsatt hög under uppföljningstiden jämfört med övriga befolkningen. Dessutom fördubblades andelen med sjukersättning och andelen med försörjningsstöd var fortsatt hög, särskilt bland kvinnor med kort utbildning samt utrikesfödda kvinnor.

Sammanfattningsvis fann denna avhandling negativa sysselsättnings- och inkomstkonsekvenser bland personer med kronisk sjukdom. Relativ fattigdom bland gruppen med kronisk sjukdom utanför arbetsmarknaden ökade i Sverige under studieperioden. Kort utbildning samt att vara utrikesfödd ökade sannolikheten att förlora sysselsättning i samband med kronisk sjukdom. Kvinnor med kronisk sjukdom och kort utbildning var mer utsatta för att förlora och inte återfå sysselsättning. Personer med psykosjukdom hade svag arbetsmarknadsanknytning och en stor andel hade sjukersättning och försörjningsstöd. Resultaten är oroande utifrån målet om jämlik hälsa.